

Titel: Draft, [Structure] 095-0690

Citation: "Draft, [Structure] 095-0690", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_095-shoot-workidacc-1992_0005_095_Structure_0690/facsimile.pdf (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

af de funktionelle kategorier er kun to, nemlig substantiv og verbum, ubegrænsede af indhold. De andre: adjektiver, adverbier og pronomener, indeholder hver kun et endeligt antal semantemer, som danner et system (medens de enkelte forhaandenværende substantiver og samtlige forhaandenværende verber i et givet sprog aldrig udgør noget system). Systemets dimensionskategorier (d. v. s. de fundamentale, abstrakte begrebskategorier, til hvilke hver enkelt grammatisk kategori forholder sig paa en bestemt maade: som positiv, negativ, neutral eller kompleks) er i pronominalsystemet defineret ved funktionen, altsaa direkte grammatisk. I de andre funktionelle kategorier (f. ex. adjektiver) er dimensionskategorierne definerede rent semantisk (eksistentialmorfologisk).

Inden for samtlige ikke-pronominale funktionelle kategorier (substantiv, verbum, adjektiv, adverbium) maa skelnes imellem:

primære og sekundære semantemer (sekundære = afledninger og sammensætninger);

inden for de primære maa ved verbum og substantiv skelnes imellem:

centrale (almindommelighed, rent eksistentialmorfologiske, rent abstrakte) og
periferiske (betingede af omverdenen og af samfundet).

Men inden for de centrale kan der finde en op-
deling sted i

rene og konkretiserede; de sidste er f. ex. de verber,
hvis brug afhænger af deres objekt ('spise' og
'drikke' = 'prende').

Hvilke der er rene, og hvilke der er konkretiserede, vil i hvert givet sprogs system afhænge af mentalitet og sociale faktorer.

Men det er en vigtig grammatisk opgave at opstille det abstrakte (ideale) system af centrale kategorier i deres rene form, for hver enkelt funktionel kategori (altnaa dels for substantiver, dels for verber).

Men for substantiv og verbum består opgaven blot i at opstille det (ideale) abstrakte system af centrale kategorier.

I pronomenet gøres dette rent grammatisk.

Inden for adverbiet bliver de primære semantemer kun dem, der

1° ikke er bøjningsformer af adjektiver eller substantiver (som casus adverbialis i engelsk (-ly) og i fransk (-ment)), og

2° ikke tillige er præpositioner (transitive adverbier);

altnaa ord som 'nu', 'her', osv.

48
Inden for præpositionen viser det sig, at dimensions-
kategorierne er de samme som de, der definerer kasus,
diatese og person (inhærens + kausalitet).

Inden for adjektivet viser det sig, at dimensions-
kategorierne er de samme som de, der definerer
genus (intensitet). —

Inden for verbet er vistnok den eneste dimen-
sionskategori det blotte begreb relation. Inden for
substantivet ligger forholdet vanskeligere. Men det
er sandsynligt, at der ialt kun er ganske få cen-
trale kategorier inden for substantiv og inden for
verbum.